

Sommer, Jaroslav

Ruská lesbická literatura počátku 21. století

Slavica litteraria. 2023, vol. 26, iss. 2, pp. 135-143

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2023-2-13>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.79444>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20240202

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Ruská lesbická literatura počátku 21. století

Jaroslav Sommer (Brno)

Abstrakt

Margarita Melkina, Lida Jusupova a další spisovatelky soustředící se ve své tvorbě na zachycení lesbické zkušenosti publikovaly své texty v několika výběrech povídek (*Лесбийская проза*, *Liberty-лайф* apod.), ale i v samostatně publikovaných textech především na konci prvního desetiletí 21. století. Tato generace spisovatelek v nich přináší svůj pohled na místo homosexuální literární postavy v kontextu současné ruské literatury. Plnohodnotně se však lesbické hrdinky stávají součástí „seriózní“ literatury až v posledních letech. Studie popisuje formování ruské lesbické literatury a možnosti publikování textů s lesbickými motivy s důrazem na poslední dvě desetiletí. Pozornost je primárně věnována především podmínkám, v nichž se lesbická literatura v Rusku vyvíjela, a nastínění současné situace.

Klíčová slova

ruská literatura; lesbická literatura; queer literatura; 21. století

Abstract

Russian Lesbian Literature at the Beginning of the 21st Century

Margarita Melkina, Lida Yusupova, and other writers who focus on capturing the lesbian experience within their works have published their texts in several anthologies of short stories (*Лесбийская проза*, *Liberty-лайф*, etc.), as well as in individually published works, primarily towards the end of the first decade of the 21st century. This generation of female writers brings their perspective on the place of homosexual literary characters within the context of contemporary Russian literature. However, lesbian heroines have only become fully integrated into “serious” literature in recent years. The study describes the formation of Russian lesbian literature and the possibilities of publishing texts with lesbian themes, with an emphasis on the last two decades. Attention is primarily focused on the conditions in which lesbian literature has evolved in Russia and an outline of the current situation.

Key words

Russian literature; Lesbian literature; Queer literature; 21st century

Devadesátá léta 20. století a zvláště pak počátek století následujícího přinesl do ruské literatury nebyvalé množství publikované beletrie, která zpracovávala a rozvíjela téma menšinových sexuálních vztahů. Jednalo se nejen o texty, jejichž vydání bylo do té doby komplikované či dokonce nemožné, ale především se v ruské literatuře objevila jména náležející k nejmladší generaci autorek a autorů. V jejich tvorbě akcentované gay a lesbické motivy jsou však v Rusku v posledních deseti letech bezesporu eliminovány, a tak se jména pouze nemnohých z této generace nadále objevují na obálkách nově vydávaných publikací.

Takový vývoj je těsně spjat s politickou situací, která se v ruském prostředí z pohledu sexuálních menšin za předchozí i toto století vyvíjela „k lepšímu“ jen pozvolna a vždy pouze do té doby, než došlo k citelnému kroku zpět. Politická realita v Ruské federaci (i dříve v Sovětském svazu) formuje tu společenskou (a to i tehdy, kdy se politici odvolávají právě na názory občanů), což staví další překážky rozvoji ruskojazyčné queer literatury. Ačkoliv se tak může zdát, že lesbická literatura měla v SSSR a v Rusku pozici méně ohroženou než literatura s gay tematikou, jsou pozice téměř vyrovnané. Dáno je to mimo jiné tím, nakolik je queer tvorba personalizovaná a propojená se samotnými autory a autorkami.

Výše uvedené lze ilustrovat částečně příkladem Lidije Zinovjevvy-Annibal (*Трудная мпу ягода*) a jejích následovnic, které do dějin ruské literatury vstupovaly často až posmrtně. Ještě názornější je příklad Ol'gy Krauze, básnířky, zpěvačky a spisovatelky, autorky několika memoárově laděných knih, v nichž popisuje své osudy v kontextu života LGBTQ+ komunity v Leningradu osmdesátých let 20. století.¹ Krauze ve svých vzpomínkách dokládá, že ačkoliv ženská homosexualita nebyla v SSSR trestným činem, přesto se ženy, které nedostatečně maskovaly svou lesbickou orientaci, potýkaly s různými formami diskriminace. Nicméně Krauze poukazuje na to, že její pozice ve společnosti byla formována především její pěveckou aktivitou, na niž se také ve svých memoárech soustředí. S nemalou dávkou ironie lze pak vyhodnotit fakt, že v posledních letech žije v Charkově, který je již dlouhé měsíce ostřelován ruskou armádou.²

Zaměříme-li se na tištěnou literární produkci pro lesbické čtenářstvo, zjišťujeme, že ani pro Ol'gu Krauze, „legendu leningradského undergroundu“, nebylo jednoduché docílit vydání svých textů.³ Obecně lze konstatovat znatelně vyšší zájem o gay literaturu především v devadesátých letech. V tehdejší (nejen) ruské společnosti to přináší výraznější příchuť skandálnosti, neboť až do roku 1993 je mužská homosexualita trestná. Tomuto napomáhají i nepřehlédnutelné osobnosti (zvláště Jaroslav Mogutin⁴), minulost spojova-

1 KRAUZE, Ol'ga: *Otpetaja žizn'*. Tver': Novaja real'nost', 2009.

2 Oficiální stránky: *Ol'ga Krauze*. Dostupné z: <https://olgakrauze.com/>.

3 Poukazuje na to např. v úvodu k memoářům – děkuje přátelům, kteří na jejich vydání získali prostředky a postarali se i o redakci textu a tisk knihy: KRAUZE, Ol'ga: *Otpetaja žizn'*. Tver': Novaja real'nost', 2009, s. 3.

4 Provokativnost Jaroslava Mogutina odráží jak jeho život (kromě jiného se v roce 1994 v Moskvě pokusil na matrice vstoupit do manželství s novinářem Robertem Filippinim), tak i jeho tvorba často otevřeně zachycující sexuální prožitky, např. MOGUTIN, Jaroslav: *Upražnenija dlja jazyka: kniga stechov*. New York, 1997.

na s pobyty nebo alespoň hrozbou pobytu ve vězení a v nápravných zařízeních (např. Gennadij Trifonov⁵), současnost spojovaná s HIV a AIDS, ale také tradičně liberálnější vztah k projevům ženské homosexuality. Lesby nucené k podstupování psychiatrické léčby v desetiletích před rozpadem SSSR nakonec nejsou v tomto ohledu dostatečně „konkurenceschopné“.

Za zmínku stojí především dvě osobnosti spojené s publikováním queer textů po roce 2005 – Vladimir Kirsanov a Ed Mišin. První jmenovaný vydal v roce 2005 knihu *69. Русские геи, лесбиянки, бисексуалы и транссексуалы*⁶, v níž se zabývá životními osudy známých i přehlížených osobností více či méně spojených s „netriviální“ sexualitou⁷. Ne vždy se jedná prokazatelně o LGBTQ+, ovšem cíl poukázat na přirozeně existující menšinovou sexuální orientaci a rozmanitou genderovou příslušnost v ruském prostředí kniha plní. Hned první kapitola se věnuje ženě, jíž je Jekatěrina Daškova, ačkoliv lze konstatovat, že ženských jmen se nachází v knize už od pohledu méně (dalšími jsou např. Naděžda Durova, Sofia Parnok, Anna Barkova nebo výše uvedená Ol'ga Krauze).

Vladimir Kirsanov doplnil seznam jmen v roce 2007, kdy publikoval pokračování nazvané *+31. Русские геи, лесбиянки, бисексуалы и транссексуалы*.⁸ Současně je Kirsanov autorem několika předmluv a doslovů k dalším knihám, které byly v následujících letech publikovány ve vydavatelství Квир. Zpravidla se zároveň ujímal jejich redakce a spolupracoval na jejich vydávání právě se zmíněným Edem Mišinem.

Jméno Eda Mišina je se snahou formovat ruskou LGBTQ+ komunitu spjata od devadesátých let minulého století.⁹ Zásadním krokem bylo založení, spravování a rozvoj domény Gay.ru¹⁰. Populární web se postupně stal důležitou platformou i pro zveřejňování textů s uměleckými ambicemi společně s časopisem Квир z něj vzešlým, přičemž stejnojmenné vydavatelství se zasloužilo o vydání velkého množství různých queer textů. Na lesbickou tematiku se pak zaměřil sesterský projekt Lesbi.ru, časopis pinx atd., vše taktéž zastřešené osobou Eda Mišina a jeho spolupracovnic a spolupracovníků.¹¹

Ne všechny vydavatelské počiny mají samozřejmě přímou souvislost s Edem Mišinem. Kupříkladu Lida Jusupova, jež některé své texty publikovala právě ve vydavatelství Квир, spolupracovala na vydání sbírky básní *Dead dad*¹² se známým Kolonna Publications, do jehož portfolia spadá i Митин журнал a které je spjata s Dmitrijem Volčekem a Dmitrijem Bočenkovem. Další knihy a knížky zase propojuje Jevgenija Monastyrskaja v souvislosti s činností klubu Радужная лампа. Nejenom Lija Kirgetova naopak publikuje mimo veškeré tyto struktury a Квир jí vydal pouze dvě povídky.

5 Do tohoto prostředí autor, který byl za „мужеложство“ odsouzen v roce 1976, umístil děj jednoho ze svých nejznámějších děl: TRIFONOV, Gennadij: *Setka*. Moskva: Kvir, 2006.

6 KIRSANOV, Vladimir: *69. Russkije gei, lesbijanki, biseksualy i transeksualy*. Tver': Ganimed, 2005.

7 Ibidem, s. 4.

8 KIRSANOV, Vladimir: *+31. Russkije gei, lesbijanki, biseksualy i transeksualy*. Moskva: Kvir, 2007.

9 KIRSANOV, Vladimir: *69. Russkije gei, lesbijanki, biseksualy i transeksualy*. Tver': Ganimed, 2005, s. 538.

10 Ibidem, s. 539. *Gay.ru*. Dostupné z: <https://www.xgayru.info/>.

11 *Lesbi.ru*. Dostupné z: <https://www.xlesbiru.info/>.

12 JUSUPOVA, Lida: *Dead dad*. Tver': Kolonna Publications, 2016.

Sborníky *Лесбийская проза* jsou inspirovány úspěchem obdobně laděných antologií povídek *Русская гей-проза*¹³ a začaly vycházet s dvouletým zpožděním za „gay-prózou“, celkem byly vydány sborníky za roky 2008, 2009 a 2010. Vydavatelství Квир v těch letech publikovalo v sérii Темные аллеи pod vedením Vladimira Kirsanova přes dvacet brožovaných knih, poskytovalo prostor desítkám autorů a autorek. Jen za tři ročníky sborníku *Лесбийская проза* to bylo 28 různých autorek (navíc opakovaně Natal'ja Rubanova, Irina Alexandrova, Irina Gorjunova, Ol'ga Gert, Margarita Melkina a Ol'ga Žuk).¹⁴ Kromě toho bylo 30 autorek milostné lyriky zastoupeno v sérii Темные аллеи také v antologii *Ле Лю Ли* z větší části sumarizující obsah prvního a druhého Celoruského festivalu lesbické milostné lyriky v květnu a říjnu roku 2007.¹⁵ Ještě jeden sborník z též série stojí za pozornost právě z důvodu prezentace spisovatelek, které se ve svých textech zaměřily na lesbické téma – v *Liberty-лайф* je zastoupeno 11 žen a 4 muži, přičemž v několika případech jde opět o jména neobjevující se v předchozích zmíněných publikacích.¹⁶

Z toho však nelze vyvozovat, že všechny autorky v těchto sbornících zachycují téma vztahů mezi ženami a pracují s lesbickými literárními hrdinkami. Některé z autorek přímo poukazují na nedůvěru v takovou kategorizaci literatury, zpochybňují binární dělení na dvě pohlaví¹⁷, hlásí se k androgynnímu pohledu na svět¹⁸ apod. Bez zajímavosti také není fakt, že ve všech pěti ročnících sborníku *Русская гей-проза* se objevují také povídky napsané ženami (tj. ženami pišícími texty o gayích a pro gaye), často těmi samými, které jsou zastoupeny i v „lesbických“ výběrech (např. Margarita Melkina, Ol'ga Pogodina-Kuzmina, Faina Grimberg, Lida Jusupova).

Vydavatelství Квир se ovšem nezaměřilo pouze na různé antologie kratších próz a básní. V roce 2008 tak byla publikována novela z roku 1907 *33 урода* od Lidije Zinovjevy-Annibal.¹⁹ Pozornost byla ale předně věnována žijícím autorkám (Margarita Melkina a Lida Jusupova – *У любви четыре руки*²⁰, Jaška Kazanova – *Проза. Жизни*²¹, Margarita Šarapova – *Туманный мальчик*²², Ol'ga Krauze – *Ё-моё*²³). Jak už bylo zmíněno v případě

13 KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2006*. Moskva: Kvir, 2006; KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2007*. Moskva: Kvir, 2007; KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2008*. Moskva: Kvir, 2008; KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2009*. Moskva: Kvir, 2009; KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza, 2010*. Moskva: Kvir, 2010.

14 KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Lesbijskaja proza – 2008*. Moskva: Kvir, 2008; KIRSANOV, Vladimir – RANNEVA, Aleksandra (Eds.): *Lesbijskaja proza – 2009*. Moskva: Kvir, 2009; KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Lesbijskaja proza – 2010*. Moskva: Kvir, 2010.

15 DJAGILEVA, Nadja – DENISOVA, Nastja (Eds.): *Le Lju Li*. Moskva: Kvir, 2008.

16 KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Liberty-lajf*. Moskva: Kvir, 2007.

17 KIRSANOV, Vladimir: *Maša Lenina*. In: KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Lesbijskaja proza – 2008*. Moskva: Kvir, 2008, s. 130.

18 KIRSANOV, Vladimir: *Natal'ja Rubanova*. In: KIRSANOV, Vladimir – RANNEVA, Aleksandra (Eds.): *Lesbijskaja proza – 2009*. Moskva: Kvir, 2009, s. 214.

19 ZINOV'JEVA-ANNIBAL, Lidija: *33 uroda*. Moskva: Kvir, 2008.

20 MELKINA, Margarita – JUSUPOVA, Lida: *U ljubvi četyre ruki*. Moskva: Kvir, 2008.

21 KAZANOVA, Jaška: *Proza. Žizni*. Moskva: Kvir, 2008.

22 ŠARAPOVA, Margarita: *Tumannij mal'čik*. Moskva: Kvir, 2008.

23 KRAUZE, Ol'ga: *Jo-mojo*. Moskva: Kvir, 2007.

Lidy Jusupovy, velká část autorek nespolehala pouze na vydavatelství Квир, včetně publikování v časopisu pinx a na webu gay.ru/lesbi.ru a přidružených platformách, ale spolupracovala i s dalšími, především právě se zmíněným Kolonna Publications a Митин журнал.²⁴ V prvním jmenovaném v roce 2006 vydali za účasti některých výše uvedených autorek *Antologii lesbické prózy*.²⁵ Využita byla možnost zveřejňovat své texty na stránkách občasníku *Митин журнал*, který Dmitrij Volček už od poloviny 80. let budoval jako prostor pro netradiční a zároveň kvalitní texty, které jiná vydavatelství odmítnou.²⁶ Na stránkách časopisu nebo v samostatných vydáních se prosadily např. Margarita Melkina²⁷, Lida Jusupova²⁸, Marusja Klimova²⁹.

Jevgenija Monastyrskaja se na intenzivní publikační činnost druhé poloviny nultých let pokusila navázat, když ve sborníku *Литературный каминг-аут 2015* shromáždila osmnáct nových jmen (případně pseudonymů) autorů a autorek poezie i prózy včetně sebe (dalšími byli např. Oksana Koložvari, Maša Reznik, Anton Milant'jev, Natal'ja Tamanjan, Svetlana S.).³⁰ Literární uskupení Радужная лампа tak započalo s vydáváním série několika knih beletristického obsahu, ale i textů dokumentárního charakteru. Vyšel sborník milostné poezie *Эрато*, v němž se objevily texty několika autorek z antologie *Литературный каминг-аут 2015* (Koložvari, Tamanjan, Svetlana S.).³¹ Jevgenija Monastyrskaja vydala několik knih kratších próz, např. *Лесбийские сказки для взрослых* v roce 2019.³² Totéž vydavatelství stojí také za knihou *Пешки судьбы* od Zoji Iloinen.³³ Monastyrskaja sepsala a sestavila také na rozhovorech založenou knihu *ЛГБТ-семьи в России: реальные истории*.³⁴

V českém prostředí Lija Kirgetova zaujala už Katerynu Kropyvu, která se jednomu z jejích románů v kontextu dalších textů psaných ruskými autorkami věnovala ve své

24 Vydavatelství přerušilo v březnu 2022 činnost a zpřístupnilo většinu vydaných publikací na svých stránkách: *Kolonna Publications*. <http://kolonna.mitin.com/?page=home>.

25 MELKINA, Margarita – DAJN, Rašel' (Eds.): *Antologija lesbijskoj prozy*. Tver': Kolonna Publications, 2006.

26 VOLČEK, Dmitrij: *Ot redaktora*. In: *Mitin žurnal* 50, 1993, s. 4. Dostupné z: <http://www.vavilon.ru/meta-text/mj50/red.html>.

27 Např. MELKINA, Margarita: *Tekst i gadalka, Žena, Andrea, Osobnjak, Irlandskej skazki, Zolotymi bukvami po krasnoj bumage, Vtoroje pročtenije Borchesa*. In: *Mitin žurnal* 59, 2001. Dostupné z: <http://kolonna.mitin.com/archive/mj59/>.

28 Např.: JUSUPOVA, Lida: *Dead dad*. Tver': Kolonna Publications, 2016; JUSUPOVA, Lida: *Pobedy v Velikoj Otečestvennoj vojne. Krovvoizlijanija krovni. Cholodnyj kanal*. In: *Mitin žurnal* 70, 2018, s. 21–46.

29 Např. 1. vydání románu: KLIMOVA, Marusja: *Domik v Bua-Kolomb*. Sankt-Peterburg: *Mitin žurnal*, 1998. Dostupné z: <https://femme-terrible.com/books/domik-v-bua-colomb/>., KLIMOVA, Marusja: *Tupoje i ostroje*. In: *Mitin žurnal* 68, 2015, s. 97–143.

30 MONASTYRSKAJA, Jevgenija (Ed.): *Literaturnyj kaming-aut 2015. Stichi i proza*. [s.l.]: Literaturnyj klub LGBTKIA «Radužnaja lamp», 2015.

31 MONASTYRSKAJA, Jevgenija (ed.): *Эрато. Сbornik эротической поэзии*. Moskva: Literaturnyj klub LGBTKIA «Radužnaja lamp», 2016.

32 MONASTYRSKAJA, Jevgenija: *Lesbijskije skazki dlja vzroslych*. [s.l.]: Izdatel'skije rešenija, 2019.

33 ILOINEN, Zoja: *Peški sud'by*. [s.l.]: Izdatel'skije rešenija, 2018.

34 MONASTYRSKAJA, Jevgenija: *LGBT-sem'ji v Rossii: real'nyje istorii*. Moskva: Resurs LGBTKIA, 2016.

bakalářské práci.³⁵ Kirgetova je autorkou románů i poezie, po zkušenostech s publikováním povídek ve vydavatelství Квир (*Русская гей-проза 2008*³⁶ a *Лесбийская проза – 2009*³⁷) se osamostatnila a vydala např. román *L* (2008), *Ничья* (2010), sbírky povídek *мас* (2009) a *куба рядом* (2014)³⁸. Ojedinele knihy s lesbickými motivy samozřejmě nalézáme v dřívějších desetiletích i v současnosti, nicméně naprostá většina výše zmíněných autorek publikuje, často už od 90. let³⁹, především na internetu na nejružnějších platformách jako je ЖЖ⁴⁰, Стихи.ру⁴¹, Проза.ру⁴², sociální sítě.

Tematicky jsou zmíněná díla rozkročena mezi několika očekávatelnými syžety, ačkoliv některé texty výrazně vybočují a brání se takto zjednodušujícímu pohledu. Nejčastěji se samozřejmě jako ústřední téma objevují současné i dřívější partnerské vztahy, které ústřední postavy často reflektují i v kontextu politicko-společenském. Některé autorky ovšem záměrně zůstávají ve svých básních a prózách mimo kontext ruské reality (což někdy souvisí i s tím, že samy žily/žijí v zahraničí). Akcentováno bývá téma přijetí a nepřijetí rodinnými příslušníky lesbických postav, zvláště matkami. Nemálo textů, hlavně se to týká poezie, je spíše lyričtějšího rázu, kratší prózy napsané bez většího důrazu na dějovost výrazněji experimentují s jazykem.

V roce 2021 získal pozornost román *Рана*⁴³, který napsala jako první část trilogie (pokračuje romány *Смень*⁴⁴ a *Роза*⁴⁵) Oksana Vasjakina. Autorka se v těchto románech vyrovnává s rodinnou historií a mimo jiné se dotýká i ženské sexuality a homosexuality. Svou recenzi na román *Рана* uzavírá Galina Juzefovič poukázáním na to, že text by měly číst ne jenom ženy a už vůbec ne pouze lesby, jelikož literatura s homosexuální hrdinkou může sdělit mnohé o současném Rusku komukoliv bez ohledu na gender a sexuální orientaci.⁴⁶

V kontextu této studie to přináší především jednu základní otázku, která se pojí už s názvem odkazujícím na lesbickou literaturu – a tou je její samotné vymezení. Ne vše, kde je zachycena LGBTQ+ tematika, je určeno, natož výhradně, pro LGBTQ+ čtenáře a ani z přítomnosti jednoho motivu, i když je dominantní, nelze vyvodit označení takové literatury jako queer, lesbické atp. Přesto povídky ve sbornících, nadto s titulem

35 KROPYVA, Kateryna: *Role ženy ve společnosti pohledem ruských spisovatelek. Bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2022. Dostupné z: <https://theses.cz/id/a4t54e/>.

36 KIRGETOVA, Lija: *Žaljuzi*. In: KIRSANOV, Vladimír (Ed.): *Russkaja gej-proza 2008*. Moskva: Kvir, 2008, s. 35–54.

37 KIRGETOVA, Lija: *Fanatka*. In: KIRSANOV, Vladimír – RANNEVA, Aleksandra (Eds.): *Lesbijskaja proza – 2009*. Moskva: Kvir, 2009, s. 79–107.

38 KIRGETOVA, Lija: *L*. Moskva: 2008; KIRGETOVA, Lija: *Nič'ja*. Moskva: 2010; KIRGETOVA, Lija: *мас*. [s.l.]: 2009; KIRGETOVA, Lija: *kuba rjadom*. Moskva: 2014.

39 Např. Natal'ja Voroncova-Jur'jeva, Anastasija Vichrova (Vdova).

40 *Livejournal.com*. Dostupné z: <https://www.livejournal.com/>. Publikuje zde např. Lija Kirgetova.

41 *Stichi.ru*. Dostupné z: <https://stichi.ru/>. Publikuje zde např. Anja Ru.

42 *Proza.ru*. Dostupné z: <https://proza.ru/>. Publikuje zde např. Natal'ja Voroncova-Jur'jeva.

43 VASJAKINA, Oksana: *Rana*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2021.

44 VASJAKINA, Oksana: *Step'*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2022.

45 VASJAKINA, Oksana: *Roza*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2023.

46 JUZEFOVIČ, Galina: *«Rana» Oksany Vasjakinoj – roman o pereživanii utraty*. In: *Meduza.io*. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2021/07/03/rana-oksany-vasyakinoy-roman-o-perezivanii-utraty>.

Лесбийская проза, není těžké nazvat právě lesbickou literaturou, aniž by to vymezovalo, kdo si je může/nemá číst.

Stejně tak je patrné, že romány Vasjakiny by naopak označení za lesbickou prózu vystihnout nemohlo a bylo by příliš limitující. Roli zde částečně hrají estetické a literární kvality jejích textů, ale ani z toho nelze vyvozovat, že všechna lesbická literatura je nevalné úrovně. Důležitý je i dosah textů, např. vydavatelství Квир cílilo právě na LGBTQ+ čtenáře využitím duhových motivů na obálkách atd. a podobně jako publikační aktivity, které zaštitila Jevgenija Monastyrskaja o několik let později, měly být tyto knihy součástí snahy budovat komunitu, subkulturu, což se nesetkalo s velkým úspěchem. Na vině je jak nepříznivá a čím dál nepříznivější politická situace v Rusku, ale také posun ve vnímání queer lidí a „jejich“ kultury na Západě, kde namísto vymezení se probíhá spíše integrace. Stejně přesahování úzce ohraničených kategorií pak můžeme sledovat, i když v menší míře, i v ruské literatuře – prózy Oksany Vasjakiny, ale také třeba román *Паунд*⁴⁷ od Anny Nemzer zkušenosti s queer a LGBTQ+ tvorbou využívají k vytváření komplexnějších a ambicióznějších děl (román v tomto ohledu jistě poslouží lépe než jednotlivé povídky). Jak přistupovat k těm textům, které jsou někde na hranici mezi queer literaturou a tou už post-queer, je, jak to v literatuře při jakékoliv kategorizaci bývá, otázkou subjektivního pohledu a hodnocení.

Literatura

DJAGILEVA, Nadja – DENISOVA, Nastja (Eds.): *Le Lju Li*. Moskva: Kvir, 2008.

ILOINEN, Zoja: *Peški sud'by*. [s.l.]: Izdatel'skije rešenija, 2018.

JUSUPOVA, Lida: *Dead dad*. Tver': Kolonna Publications, 2016.

JUSUPOVA, Lida: *Pobedy v Velikoj Otečestvennoj vojne. Krovovizljanija krovi. Cholodnyj kanal*. In: Mitin žurnal 70, 2018, s. 21–46.

KAZANOVA, Jaška: *Proza. Žizni*. Moskva: Kvir, 2008.

KIRGETOVA, Lija: *kuba rjadom*. Moskva: 2014.

KIRGETOVA, Lija: *L*. Moskva: 2008.

KIRGETOVA, Lija: *mas*. [s.l.]: 2009.

KIRGETOVA, Lija: *Nič'ja*. Moskva: 2010.

KIRSANOV, Vladimir: *+31. Russkije gei, lesbijanki, biseksualy i transseksualy*. Moskva: Kvir, 2007.

KIRSANOV, Vladimir: *69. Russkije gei, lesbijanki, biseksualy i transseksualy*. Tver': Ganimed, 2005.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Lesbijskaja proza – 2008*. Moskva: Kvir, 2008.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Lesbijskaja proza – 2010*. Moskva: Kvir, 2010.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Liberty-lajf*. Moskva: Kvir, 2007.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2006*. Moskva: Kvir, 2006.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2007*. Moskva: Kvir, 2007.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2008*. Moskva: Kvir, 2008.

KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza 2009*. Moskva: Kvir, 2009.

47 NEMZER, Anna: *Raund. Optičeskij roman*. Moskva: AST, Redakcija Jeleny Šubinoj, 2018.

- KIRSANOV, Vladimir (Ed.): *Russkaja gej-proza, 2010*. Moskva: Kvir, 2010.
- KIRSANOV, Vladimir – RANNEVA, Aleksandra (Eds.): *Lesbijskaja proza – 2009*. Moskva: Kvir, 2009.
- KLIMOVA, Maruša: *Tupoje i ostroje*. In: Mitin žurnal 68, 2015, s. 97–143.
- KRAUZE, Ol'ga: *Jo-mojo*. Moskva: Kvir, 2007.
- KRAUZE, Ol'ga: *Otpetaja žizn'*. Tver': Novaja real'nost', 2009.
- MELKINA, Margarita – DAJN, Rašel' (Eds.): *Antologija lesbijskoj prozy*. Tver': Kolonna Publications, 2006.
- MELKINA, Margarita – JUSUPOVA, Lida: *U ljubvi četyre ruki*. Moskva: Kvir, 2008.
- MOGUTIN, Jaroslav: *Upražnenija dlja jazyka: kniga stechov*. New York: 1997.
- MONASTYRSKAJA, Jevgenija: *LGBT-sem'ji v Rossii: real'nyje istorii*. Moskva: Resurs LGBTKIA, 2016.
- MONASTYRSKAJA, Jevgenija: *Lesbijskije skazki dlja vzroslych*. [s.l.]: Izdatel'skije rešenija, 2019.
- MONASTYRSKAJA, Jevgenija (ed.): *Ėrato. Sbornik erotičeskoj poëzii*. Moskva: Literaturnyj klub LGBTKIA «Radužnaja lampa», 2016.
- MONASTYRSKAJA, Jevgenija (ed.): *Literaturnyj kaming-aut 2015. Stichi i proza*. [s.l.]: Literaturnyj klub LGBTKIA «Radužnaja lampa», 2015.
- NEMZER, Anna: *Raund. Optičeskij roman*. Moskva: AST, Redakcija Jeleny Šubinoj, 2018.
- ŠARAPOVA, Margarita: *Tumannij mal'čik*. Moskva: Kvir, 2008.
- TRIFONOV, Gennadij: *Setka*. Moskva: Kvir, 2006.
- VASJAKINA, Oksana: *Rana*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2021.
- VASJAKINA, Oksana: *Step'*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2022.
- VASJAKINA, Oksana: *Roza*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2023.
- ZINOV'JEVA-ANNIBAL, Lidija: *33 uroda*. Moskva: Kvir, 2008.

Internetové zdroje

- Gay.ru*. Dostupné z: <https://www.xgayru.info/>.
- JUZEFOVIČ, Galina: «*Rana*» Oksany Vasjakinov – roman o pereživanii utraty. In: Meduza.io. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2021/07/03/rana-oksany-vasyakinov-roman-o-perezhivanii-utraty>.
- Kolonna Publications*. <http://kolonna.mitin.com/?page=home>.
- KLIMOVA, Maruša: *Domik v Bua-Kolomb*. Sankt-Peterburg: Mitin žurnal, 1998. Dostupné z: <https://femme-terrible.com/books/domik-v-bua-colomb/>.
- KROPYVA, Kateryna: *Role ženy ve společnosti pohledem ruských spisovatelek. Bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2022. Dostupné z: <https://theses.cz/id/a4t54e/>.
- Livejournal.com*. Dostupné z: <https://www.livejournal.com/>.
- Lesbi.ru*. Dostupné z: <https://www.xlesbiru.info/>.
- MELKINA, Margarita: *Tekst i gadalka, Žena, Andrea, Osobnjak, Irlandskije skazki, Zolotymi bukvami po krasnoj bumage, Vtoroje pročtenije Borchesa*. In: Mitin žurnal 59, 2001. Dostupné z: <http://kolonna.mitin.com/archive/mj59/>.
- Ol'ga Krauze. Dostupné z: <https://olgakrause.com/>.

Proza.ru. Dostupné z: <https://proza.ru/>.

Stichi.ru. Dostupné z: <https://stihi.ru/>.

VOLČEK, Dmitrij: *Ot redaktora*. In: Mitin žurnal 50, 1993, s. 4. Dostupné z: <http://www.vavilon.ru/metatext/mj50/red.html>.

Mgr. Jaroslav Sommer

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

jaroslav.sommer@uhk.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

